

אם כן בשלמא לדעת רבא ניהא, שצריכה להניק התינוק כל צרכו.

אלא לדעת רב אשי, שבהתנה סתם ולא פירש זמן, נחשב כמפרש שתקיים את התנאי רק יום אחד, למה לי שתי שנים, למה לי שמנה עשר חדש? והרי ביום אחד סגי [מספיק] לה לקיום התנאי!

ומתרצינן: לדעת רב אשי הכי קאמר מתניתין:

כמה היא מניקתו — יום אחד מתוך שתי שנים אלה של זמן הנקה, לאפוקי [להוציא] אם הניקתו לאחר שהגיע התינוק לגיל שתי שנים, דלא מקיימת בזה התנאי, שאין זה הנקה.

ורבי יהודה חולק על תנא קמא וסובר, שמניקתו יום אחד מתוך שמנה עשר חדש של זמן הנקה, לאפוקי [להוציא] אם הניקתו לאחר שהגיע התינוק לגיל שמנה עשר חדש דלא מקיימת בזה התנאי, שאין זה הנקה.

מיתיבי [מקשים] על רב אשי ממה ששינו:

אמר לה "הרי זה גיטיך על מנת שתשמשני את אבא שתי שנים", או "על מנת שתניקי את בני שתי שנים".

ומת הבן, או שאמר האב אי אפשי שתשמשני, אפילו שלא בהקפדה, שלא היא גרמה לו להקפיד עליו, מכל מקום — אינו גמ.

ומקשינן: בשלמא לדעת רבא, שמעמידים עו-א את הרישא של המשנה שצריכה להניק שתי שנים ממש, אף על פי שהתנה סתם ולא קבע זמן, מבוארים היטב דברי המשנה:

למילוי התנאי, כדעת רבן שמעון בן גמליאל היא — דמיקל בתנאי, שאמר שיכולה לקיים את התנאי גם בנתינה דמי האיציטלית, ואמר גם שכל עכבה בתנאי שאינו מחמתה, אינו מעכב בחלות הגט.

ואילו מתניתין המחמירה בקיום התנאי וסוברת שאם לא פירש זמן בתנאו, צריך לקיים את התנאי כל הזמן.

כדעת רבנן היא — שמחמירים בקיום התנאי, והם אלו שסוברים במשנה שאם לא נתקיים התנאי במלואו מעכב הגט מלחול.

רבא אמר לתרץ הסתירה שבין הברייתא למשנה באופן אחר:

לא קשיא: כאן משנתנו מדובר בהתנה סתם שלא קבע זמן, וכשארם לא קובע זמן סתמו לכל הזמן שצריך.

כאן בברייתא מדובר במפרש שתעשה זאת ליום אחד.

רב אשי חולק על רבא ואמר: כי הברייתא מדברת בהתנה סתם ולא קבע זמן, וכל שהתנה סתם ולא קבע זמן, נמי כמפרש שתקיים את התנאי רק יום אחד דמי.

ומקשינן על רב אשי: שהרי משנתנו מדברת בהתנה סתם ולא קבע זמן.

ותנן במשנתנו: כמה היא מניקתו?

עד שיהא בן שתי שנים.

רבי יהודה אומר: עד שיהא בן שמנה עשר חדש.

רב אשי⁽²⁾.

תנו רבנן: אמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים, ועל מנת שתניקי את בני שתי שנים.

אף על פי שלא נתקיים התנאי — הרי זה גט.

לפי שלא אמר לה תנאי כפול, המפרש מה יהא אם תקיים את התנאי, ומה יהא אם לא תקיימו.

ולומדים מתנאי בני גד ובני ראובן, שצריך תנאי כפול.

וכך היה צריך לומר לה: **אם תשמשי** — יהא גט, **ואם לא תשמשי** — לא יהא גט. **אם תניקי** — יהא גט, **ואם לא תניקי** — לא יהא גט.

וכיון שלא התנה כך, התנאי בטל והמעשה עצמו קיים. שהתנאי מועיל רק אם התנה תנאי כפול⁽³⁾.

אלו דברי רבי מאיר.

כי את הרישא של המשנה האומרת שאם מת הבן בתוך שתי שנים הרי זה גט, נעמיד **בדלא פריש** זמן, והיות והניקתו כל צרכו, מספיק בכך.

ואילו את ה**סיפא**, האומרת שאם מת הבן בתוך שתי שנים אינו גט, נעמיד **בדפריש** זמן, וכיון שפירש זמן, בהכרח שהתכוון דווקא שתניק ממש עד שתי שנים, שהרי לא הוצרך לפרש, ואם בכל זאת פירש סימן שמקפיד על כך.

אלא, לרב אשי, שלדבריו ברישא של המשנה מדובר בהתנה שתניקהו יום אחד, בהכרח, מה שכתוב "מת הבן או האב קודם שהשלימה את התנאי", הכוונה היא שמת קודם שהניקתו בכלל, קשה, **מאי שנא רישא** שחל הגט על אף שלא נתקיים התנאי, **ומאי שנא סיפא** שהגט אינו חל כשלא נתקיים התנאי, ומדוע ברישא חל הגט, והרי לא התקיים כלום מהתנאי?⁽¹⁾

ומסקנת הגמרא: **אכן קשיא** המשנה לדברי

רבי צריך לשמשו כל ימיו, ולפי רב אשי די ביום אחד, או שבממון לדעת כולם, באמר סתם הרי הוא כמפרש כל ימיו, כי רק בגט, שיש קטטה ביניהם, אומרים שמתכוון לצערה, והרי ציערה יום אחד, אבל בממון מודה רב אשי שבסתם כוונתו כל זמן שאבא חי.

המשנה למלך [גירושין ח יט ד"ה וראיתי] מקשה מדוע הרשב"א אינו מצדד גם לצד השני, שרבי יודה לרב אשי שבממון כוונתו ליום אחד, ושונה גט שמתכוון לצערה ולכן כוונתו לכל ימי חייו.

3. הרשב"א [לעיל עה ב ד"ה ואם תאמר] מקשה, כי גם אם כפל את התנאי, אין התנאי

1. כך פירש רש"י את קושית הגמרא. ומקשים המהר"ם שיף והמהרש"א במהדורא בתרא, הרי מלשון הגמרא משמע שהקושיא מדוע שונה הרישא מהסיפא, ולא סתם קושיא על הרישא — מדוע אם לא הניקתו חל הגט כפירוש רש"י, וכן הקשה הרשב"א.

ומתרץ המהר"ם שיף, כי היה אפשר לתרץ שכוונתו בתנאי רק לצורך בנו, לכן הקשו מהסיפא שאם מת אינו גט אף על פי שבנו אינו צריך יותר.

2. הרשב"א והר"ן דנים מה הדין בממון, אם נותן מתנה לחברו על מנת שתשמש את אבא, האם גם בזה יש מחלוקת רבא ורב אשי, שלפי

אם לא שכב" [במדבר ה], "אם תאבו ושמעתם . . . אם תמאנו ומריתם" [ישעיהו א].

והיו להו [והרי הם] שני כתובים הבאין כאחד, המלמדים ענין אחד.

וכל שני כתובים הבאין כאחד, אין מלמדוין למקומות אחרים.

והיינו, כי בזה שהתורה חזרה וכתבה במקומות נוספים שצריך תנאי כפול, סימן הוא שרק במקומות אלו צריך תנאי כפול, ואין ללמוד מתנאי בני גד ובני ראובן לכל התנאים שצריך תנאי כפול. כי אילו רצתה התורה ללמדנו שבכל מקום צריך תנאי כפול, היה די לכתוב זאת במקום אחד, וממנו היינו לומדים לכל המקומות בלימוד של במה מצינו.

ולכן אין ללמוד מתנאי בני גד ובני ראובן שכך צריך להיות כל תנאי.

וחכמים אומרים: אין צורך בתנאי כפול כדי שייחשב לתנאי.

ולכן אם נתקיים התנאי — הרי זה גט, ואם לאו — אינו גט⁽⁴⁾.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול.

ומפרשת הגמרא כלפי מי דברי רבן שמעון בן גמליאל מוסבים:

איכא דאמרי [יש אומרים]: לרבי מאיר קאמר ליה.

ואיכא דאמרי: לרבנן קאמר להו.

ומפרש הגמרא: איכא דאמרי לרבי מאיר קאמר ליה, והכי קאמר ליה [וכך אמר לו]:

אין לנו ללמוד מתנאי בני גד שצריך תנאי כפול, כיון שאין לך תנאי בכל המקרא והכתובים שאינו כפול, כגון "אם שכב . . .

לומדים את משפטי התנאים, וכאן בתנאי של "על מנת" אין צריך את משפטי התנאים, אלא יש כאן לימוד מיוחד ללמוד שצריך תנאי כפול כיון שאין לך תנאי בכתובים שאינו כפול, ואם כן נלמד מזה שמכלל הן אי אתה שומע לאו.

4. הרי"ף ותוס' הרי"ד בשם ר"י והמאירי כתבו, שהלכה כחכמים, והתנאי חל אף על פי שלא כפול, כי רק בתנאי בלשון "אם" צריך תנאי כפול, אבל בתנאי של "על מנת" פוסקים כרבי [לעיל עד א] שכל האומר על מנת נחשב כאומר מעכשיו, ובתנאי של "מעכשיו" לא צריך להתנות תנאי כפול.

הרשב"א [עה ב] בשם הרמב"ן והריטב"א כת"י מקשים, שכאן בברייתא נחלקו רבי מאיר

מועיל כיון שהקדים את המעשה לתנאי, שאמר הרי זה גיטך אם תשמשי. ותירץ שהברייתא לא דייקה, ומדובר בהקדים את התנאי למעשה, וכן כתב המהר"ם שיף שהברייתא לא דייקה בלשונה.

בתורת גיטין כתב, כי מדובר כאן בתנאי של "על מנת" שאינו צריך להיות עם משפטי התנאים [כמו שכתבו הרמב"ם והרי"ף], ולכן מועיל גם אם המעשה קודם לתנאי, ומכל מקום לענין תנאי כפול נחלקו רבי מאיר ורבנן גם במקום שאין צריך משפטי התנאים, האם בכלל הן אתה שומע לאו או לא. ולפי זה מבאר התורת גיטין, כי לכן הגמרא כאן לא הזכירה תנאי בני גט ובני ראובן אלא "אין לך תנאי בכתובים שאינו כפול", משום שמבני גד ובני ראובן

איכא דאמרי, רבן שמעון בן גמליאל לרבנן קאמר להו.

והכי קאמר להו: אין להוכיח כי אין למדים מתנאי בני גד ובני ראובן שצריך תנאי כפול, מכך שהתורה חזרה וכתבה במקומות אחרים שצריך תנאי כפול, כי אין לך תנאי בכתובים, שאינו כפול.

והיינו, שבכל אותן מקראות יש בהם סברה מיוחדת שלא ללמוד מתנאי בני גד ובני ראובן שצריך תנאי כפול, ומחמת זה הוצרך הכתוב בכל אותן מקראות לחזור ולפרש שצריך תנאי כפול, כמו שביארו בקדושין [סא ב].

ולכן אין הם נחשבים שני כתובים הבאים כאחד שאינם מלמדים.

ולכן גמרינן מונייהו [אנו למדים מהם] לשאר תנאים, שאין תנאי מתקיים אלא אם כן כפול.

אלו הם שני הצדדים לפרש את דברי רבן שמעון בן גמליאל בברייתא;

ורמינהו על ברייתא זו סתירה מברייתא, ששינו בה:

אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים, או על מנת שתניקי את בני שתי שנים.

אם מת האב או מת הבן — אינו גט.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אף על פי שלא נתקיים התנאי — הרי זה גט.

שכן יכולה היא שתאמר לו "תן לי אביר, ואשמשנר", או "תן לי בנד, ואניקנר".

ואם כן, קשיא מהא דאמר רבי מאיר בברייתא הקודמת, אדרבי מאיר שבברייתא זו.

שבברייתא קודמת נתבאר שסובר כי אם התנאי אינו כפול — התנאי בטל והגט קיים, ואילו מהברייתא הזו עולה שרבי מאיר סובר כי התנאי קיים, ומבטל את הגט.

וכן קשיא מדרבנן אדרבנן, שבברייתא הקודמת נתבאר שהם סוברים כי אפילו תנאי שאינו כפול — התנאי קיים ומבטל את הגט, ואילו בברייתא זו משמע שסוברים כי התנאי בטל והגט קיים.

ומתרצינן: דרבי מאיר שבברייתא זו אדרבי מאיר שבברייתא קודמת לא קשיא:

כי התם [שם], בברייתא הקודמת, שאמר אינו תנאי, מדובר בדלא כפליה לתנאיה. ואילו הכא, בברייתא זו, שאמר התנאי קיים,

ורבנן לגבי תנאי של "על מנת" האם צריך תנאי כפול, ואם כן מוכח שגם בתנאי של "על מנת" צריך תנאי כפול, וקשה על הרי"ף והרמב"ם הסוברים כי אין צריך לכפול את התנאי. ומלשון הרי"ף והמאירי משמע שאמנם רבי

מאיר ורבנן בברייתא נחלקו בתנאי של "על מנת", אבל זהו משום שסוברים ש"על מנת" אינו נחשב כאומר מעכשיו, אבל לפי רבי שאנו פוסקים כמותו, אין צריך תנאי כפול בתנאי של "על מנת".

מדובר ברכפליה לתנאיה, והתנא קיצר בלשון ולא כתב את התנאי הכפול.

וכן דרבנן כברייא זו אדרבנן שבכרייתא קודמת לא קשיא.

כי יש לומר, שבאמת הם סוברים שהתנאי קיים, כיון שלא צריך לכפול את התנאי.

והטעם שבכרייתא זו סוברים רבנן שהגט חל למרות שלא נתקיים התנאי, משום שמאן "חכמים" דהבא [מי הם רבנן שבכרייתא זו]? — רבן שמעון בן גמליאל היא.

דאמר: כל עכבה שאינה הימנה [ממנה] ולא מחמתה של האשה — הרי זה גט.

ובכרייתא זו מדובר שהעכבה אינה מחמתה, ונחשב שקיימה את התנאי, ולכן לדעת רבנן הגט חל.

תנו רבנן:

א. אמר לה בפני שנים: הרי זה גיטך על מנת שתשמישי את אבא ב' שנים.

ועדיין לא מסר לה את הגט, וחזר ואמר לה בפני שנים אחרים: הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז —

לא ביטל דברי התנאי האחרון את התנאי הראשון.

ואנו אומרים שלא התכוון להוסיף לה על התנאי הראשון, שהרי לא אמר לה על מנת שתתני לי מאתים זוז כתוספת על התנאי הראשון, וכמו כן לא התכוון לעקור, שהרי לא ביטל את תנאו הראשון בפני אלו, אלא אנו אומרים שכוונתו היתה שתקיים או את התנאי הראשון, או את התנאי השני.

ולכן, אם רצתה — מקיימת את התנאי הראשון ומשמשותו, ואם רצתה — מקיימת את התנאי השני ונותנת לו מאתים זוז.

ב. אבל אם אמר לה בפני שנים כשאמסור לך את הגט ואמר לך: הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז.

ועדיין לא מסר לה את הגט, וחזר ואמר לה בפני שנים: הרי זה גיטך על מנת שתתני לי ג' מאות זוז.

ביטל דברי התנאי האחרון את התנאי הראשון, ובודאי התכוון לעקור את התנאי הראשון, ולא תתגרש עד שתתן לו שלש מאות זוז⁽⁵⁾.

ואין אחד מן העדים הראשונים מהתנאי הראשון ואחד מן העדים האחרונים מהתנאי השני מצטרפין להעיד שהיה תנאי בגט זה.

והגט כשר על ידי עדי החתימה.

5. נאמרו בזה כמה שיטות:

א. שיטת רש"י, שאת התנאי הראשון אמר לפני מסירת הגט, ואת התנאי השני אמר בזמן מסירת הגט. ומקשים הראשונים [רמב"ן, ריטב"א ור"ן], שבאופן זה, רק מה שמתנה בזמן מסירת הגט מועיל, ומה שהתנה מקודם לכן אינו כלום.

ב. הרשב"א והר"ן מפרשים, שגם את התנאי הראשון וגם את התנאי השני עשה לפני מסירת הגט, ואחר כך מסר סתם.

ג. הרשב"א מביא את שיטת בעל העיטור [וכן לומד הגר"א [סימן קמג יז] בשיטת הראב"ד] שכל זמן שלא קיים התנאי, יכול הבעל לבטל את הגט, ומדובר כאן שאת התנאי

שהתכוון כי תקיים או את התנאי הראשון או את התנאי האחרון.

אבל קשה, שגם בזה פשיטא שאין מצטרפים, שהרי אינם מעידים על אותו תנאי!

ומתריצין: יש בזה חידוש שאין מצטרפין עדים משני התנאים.

כי היינו חושבים לומר, מהו דתימא, היות ומתקיים הגט באחד מהתנאים, הרי הם כתנאי אחד, וכל העדים שמעידים כי צריך לקיימא תנאי כלשהו בגט מצטרפין להעיד שהיה תנאי.

ואין בכוחם של עדי המסירה להחיל תנאי בגט, עד שיבואו שנים שהיו יחד באחד מן התנאים ויעידו שהיה תנאי בגט.

והוינן בה: אהייא [על איזה] תנאי שבברייתא נאמר דבר זה שאין העדים מצטרפים להעיד?

אילימא [אם תאמר] שנאמר אסיפא, כשתבע מאה זוזים נוספים, הרי באופן זה התנאי הראשון בטל, ופשוט הוא שלא יכול אחד מן העדים שבתנאי הראשון להצטרף ולהעיד עם עד אחר מהתנאי האחרון, ואין צריך לאומרו.

אלא בוודאי שנאמר ארישא, באופן

התנאי הראשון. ה. הרמב"ם [גירושין ח יח] כתב, הנותן גט והתנה וחזר והתנה עליה תנאי שני וכו', וכתב המגיד משנה, כי מבואר בלשון הרמב"ם, שאת התנאי ראשון עשה בזמן מסירת הגט, ואת התנאי שני עשה לאחר המסירה. ואי אפשר לבאר ברמב"ם שסובר כבעל העיטור, כי הרי הרמב"ם [ח א] כתב, שתנאי של "על מנת" נחשב כאומר מעכשיו, ואי אפשר לבטל את הגט או להוסיף עליו תנאי, אלא צריך לומר שהרמב"ם יפרש כמו הרמב"ן שאת התנאי השני עושה בהסכמת האשה.

עוד פירוש מפרש המגיד משנה, שהרמב"ם מדבר בתנאי של "אם" שאינו חל למפרע, ואף שהברייתא כאן מדברת שהתנה בלשון של "על מנת", יש לומר שהתנאי של הברייתא סובר שהאומר "על מנת" אינו כאומר מעכשיו, אבל להלכה שנוקטים כי נחשב כאומר מעכשיו, הדין של הברייתא נכון בהתנה בלשון "אם" ולא בתנאי שחל מעכשיו.

הראשון עשה בזמן מסירת הגט, ואת התנאי השני עשה אחרי מסירת הגט, שהוא יכול לבטל את התנאי הראשון ולעשות תנאי אחר כל זמן שהגט לא חל. ואף על פי שהוא אמר לשון "על מנת", וקיימא לן שהאומר "על מנת" נחשב כאומר מעכשיו, אף על פי כן סובר בעל העיטור שהבעל יכול לחזור בו לפני קיום התנאי.

אבל כל הראשונים חולקים על בעל העיטור וסוברים כי כיון שאנו פוסקים שהאומר "על מנת" נחשב כאומר מעכשיו, אינו יכול לחזור בו או לעשות תנאי, וכמבואר בגמרא [לעיל עד א] שאם נקרע הגט לכשיתקיים התנאי חל הגט למפרע, הוא הדין כאן חל הגט למפרע ואינו יכול לחזור בו.

ד. הרמב"ן [הובא ברשב"א ובר"ן] מבאר, כי מדובר כאן שעשה את התנאי הראשון בזמן מסירת הגט, ואת התנאי השני עשה אחרי המסירה והאשה חפצה בכך, ואפשר לשנות את התנאי בהסכמת האשה, ומכיון שהאשה רצתה זאת, יכולה לקיים רק את התנאי השני ולא את

קא משמע לן שאינו כן, וכשאינם מעידים על אותו תנאי עצמו אינם מצטרפים⁽⁶⁾.

שבגט היה על דעת שילך ליהודה ולא ישוב תוך שלושים יום.

מתניתין:

מי שהיה בארץ יהודה, ואמר לאשתו: הרי זה גיטך אם לא באתי [אבוא] מכאן [מעכשיו] עד שלשים יום.

ולכן, אם הגיע לכפר עותנאי שהוא בתחילת יהודה [כך סוברים בהוה אמינא שבגמרא], וחזר בתוך אותם שלושים יום — בטל תנאו, שכבר הגיע ליהודה וחזר בתוך הזמן.

והיה הולך מיהודה לגליל, ואם כן התנאי היה על דעת שילך לגליל ולא ישוב תוך שלושים יום.

וכיוצא בדבר, אם היה בארץ ישראל ואמר לאשתו: הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום.

והיה הולך למדינת היב.

לכן, אם הגיע לאנטיפרס, שהוא בתחילת הגליל [כך סוברים בהוה אמינא שבגמרא], וחזר מיד בתוך שלושים יום הללו — בטל תנאו ואינה מגורשת, שהרי הגיע לגליל וחזר ליהודה בתוך הזמן שאמר לה.

והגיע לעכו שבתחילת חוץ לארץ [כך סוברים בהוה אמינא שבגמרא], וחזר בתוך שלושים יום — בטל תנאו.

אבל אם לא הגיע לאנטיפרס וחזר, ולאחר זמן הלך לגליל ושהה שם יותר משלושים יום, הרי זו מגורשת, משום שזמן שלושים יום לא נקבע, אלא משעה שילך לגליל, והרי לא הלך לשם עד עכשיו, ועכשיו שהלך נשתהה שם יותר משלושים יום.

אמר לאשתו: הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך שלשים יום, כלומר יהא זה גט אם יעברו שלושים יום שלא אתראה בפניך.

הדין, אף על פי שהבעל היה הולך ובא הולך ובא, ויש לחשוש שמא פייסה וביטל את הגט.

וכיוצא בזה, אם היה בגליל ואמר לאשתו: הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שלשים יום.

הואיל ולא נתיחד עמה בזמן שהיה הולך ובא, אין חוששין לכך.

ואם קיים את התנאי ולא התראה בפניה שלושים יום, הרי זה גט.

והיה הולך מגליל ליהודה, ואם כן התנאי

קשה מה החידוש כאן שאינם מצטרפים להעיד. ותירץ, שכאן סוברים כרבי יהושע בן קרחה הסובר שכשר עדות של שנים שראו זה אחר זה. בגמרא בסנהדרין [ל ב] מבואר, כי בדיני ממון נוקטים כרבי יהושע בן קרחה ששנים שראו זה אחר זה נחשב עדות. ובגמרא במכות [ו

6. כך הוא הביאור הפשוט בדברי הגמרא, שאינם מצטרפים להעיד כיון שהם מעידים על שני תנאים שונים. וכן כתב הבית שמואל [סימן קמג כ].

המצפה איתן מקשה, למאן דאמר [לעיל לג ב] הסובר כי צריך ששני העדים יראו כאחד,

גמרא:

שנינו במשנה: אם נתן גט והתנה כי אם יצא מיהודה לגליל או מהגליל ליהודה ולא יחזור תוך שלושים יום יחול הגט, והגיע אותו שמייהודה לאנטיפרס ואותו שמהגליל לכפר עותנאי וחזר תוך שלושים יום, בטל תנאו ואינה מגורשת.

ולכאורה משמע מהמשנה כי הטעם שבטל תנאו, משום שכשיצא מיהודה לאנטיפרס נחשב שיצא לגליל, וכשיצא מהגליל לכפר עותנאי נחשב שיצא ליהודה, וכיון שיצא וחזר תוך שלושים יום, לא קיים את התנאי, ואינה מגורשת ובטל התנאי.

ומקשינן: וכי למימרא, דאנטיפרס בגליל הוא קיימא [היתה עומדת], וכפר עותנאי ביהודה?

ורמינהי סתירה לכך ממה ששנינו:

אנטיפרס היא בגבול יהודה, וכפר עותנאי הוא בגבול הגליל.

והמקום שבינתים [שביניהם] — מטילין אותו לחומרא להחשיבו גם כיהודה וגם כגליל.

ולכן אם היה הולך מיהודה לגליל ועבר את אנטיפרס אבל לא הגיע לכפר עותנאי וחזר תוך שלושים יום ולאחר זמן חזר והלך לגליל ושהה שם יותר משלושים יום.

הרי היא מגורשת ליפסל לכהונה ואינה עו-ב מגורשת להנשא בגט זה.

כיון שיש ספק אם בטל הגט בהליכתו הראשונה, היות ועבר את אנטיפרס, והמקום שם ספק: שמא גליל הוא — ובטל הגט כיון שחזר תוך שלושים יום, ושמא יהודה הוא — ואז לא בטלה תנאו, ונתקיים התנאי בהליכתו השניה, וחל גט.

וקשה מברייטא זו על המשנה, שהרי לפי ברייתא זו היה צריך להיות הדין במשנה, שאם היה הולך מיהודה לגליל והגיע לאנטיפרס וחזר, לא בטל תנאו, כיון שעדיין לא יצא לגליל, ואם ילך אחר זמן וישתהה בגליל, יהיה גט. וכן באופן שהיה הולך מגליל ליהודה, והגיע לכפר עותנאי וחזר, לא ביטל את תנאו, כיון שעדיין לא הגיע ליהודה. ואילו במשנה כתוב שבשני מקרים אלו, תנאו בטל.

אמר אביי, באמת אנטיפרס היא מיהודה

משמע בריטב"א כת"י.

היד דוד והשער המשפט [סימן ל ה] מביאים את תשובת המהרי"ט שכתב, הטעם שכאן העדים אינם מצטרפים, משום שגט דומה לדיני נפשות. ומביא היד דוד, כי הריב"ש כתב, שעדות שראו זה אחר זה מועיל לגבי גט כיון שאינו כדיני נפשות. ומביא, שהבני יעקב מבאר שכאן לא מצטרפים כיון שכל אחד מעיד על ענין אחר.

[ב] מבואר, כי עדות מיוחדת, דהיינו שנים שראו, אחד מחלון זה ואחד מחלון זה, הרי זו עדות כשרה בדיני ממון, ובדיני נפשות פסולה. וכתב המחנה אפרים [על רמב"ם גירושין ח יח] שכאן נתחדש עדות מיוחדת פסולה בגיטין כמו בדיני נפשות.

אבל הבית שמואל [שם] כתב, שאין מכאן ראייה לעדות מיוחדת, כי כאן כל אחד מעיד על תנאי אחר, ומשום כך אינם מצטרפים. וכן